

Sammanfattning rapporten Norrland i centrum

Bakgrunden till att arbetsgruppen Norrland i centrum tillsattes

Trots sin storlek upplever sig Norrland ofta bortglömt. I skuggan av en centraliserad politik och en långvarig resursutarmning har många norrländska samhällen successivt försvagats. Trots att regionen under decennier försett Sverige med viktiga naturresurser som skog, vattenkraft och malm har återinvesteringarna uteblivit och invånarna lämnats med sviktande service, dåligt skött infrastruktur, bristande statliga resurser och utflyttning. Det är resultatet av medvetna politiska beslut.

Den gröna industriella omställningen är en möjlighet att göra om och göra rätt, men då gäller att inte historiska misstag upprepas. Kommuner och regioner kämpar med begränsade medel, medan internationella storbolag kan göra miljardvinster utan att återinvestera lokalt. Värdet av vad som skapas i Norrland måste i högre utsträckning komma invånarna till del.

Vänsterpartiets arbetsgrupp för Norrland i centrum presenterar 30 förslag och riktar strålkastarljuset på den orättvisa fördelning där Norrland bär resten av Sverige på sina axlar. Målet är en rättvis fördelning och livskraftiga kommuner med tillräckliga resurser för att erbjuda sina invånare ett gott liv. Sammantaget omfattar våra förslag för återbäring av naturresurser nästan 10 miljarder kronor i riket som helhet, varav 6 miljarder kronor direkt till Norrland.

Återbäring Norrland, miljarder kronor

Återbäring, miljarder kronor

Fastighetsskatt elproduktionsanläggningar	0,9
"Femöringen"	4,2
Skatt på skogen	0,4
Höjd mineralavgift 5 %	0,5
Summa¹	6,0

Våra förslag

En större del av vinsterna från elproduktionen ska stanna lokalt

Sverige behöver ställa om och det innebär bl.a. en ökad elproduktion. Energimyndigheten har presenterat framtida scenarion där elanvändningen kommer att öka från 134 TWh 2023 till 223-357 TWh 2050. Med undantag för kärnkraften är energiproduktionen tydligt koncentrerad till Norrlandslänen. Utan elproduktionen i Norrland skulle Sverige stanna. Men trots att det är Norrland som producerar den energi som genererar störst skatteintäkter kommer inte resurserna kommunerna lokalt till del.

1. **Fastighetsskatten för elproducerande fastigheter ska stanna lokalt.** Vårt förslag innebär en kommunalisering av intäkterna från fastighetsskatten för energiproducerande fastigheter. Av de totala skatteintäkterna 2023 kommer 67 procent från de fyra nordligaste länen. I vårt förslag ingår inte kärnkraften eftersom det saknas kärnkraftverk i norra Sverige.
2. **5 öre per producerad kWh ska gå till kommunerna via energiskatten.** För att energiproduktionen på riktigt ska kunna bidra till de kommunala behov som finns föreslår vi att 5 öre per producerad kWh går till kommunerna via energiskatten (kärnkraften undantagen).

¹ Tabellen ger ett exempel på hur stora intäkter våra förslag skulle kunna ge, t.ex. om mineralavgiften höjdes till 5 procent

För att det inte ska uppstå en omotiverat stor skillnad i intäkter mellan grannkommuner med liknande förutsättningar föreslår vi att intäkterna fördelas enligt modellen 70 procent till kommunen och 30 procent till regionen. Det möjliggör dessutom att intäkterna både kan användas för kommunala och regionala behov.

Skogen ska skattas där den ligger

Den största arealen produktiv skogsmark finns i Norrbotten och Västerbotten, följt av Jämtland och Dalarna. Däremot bor flest skogsägare i Västra Götaland och Stockholm. Ungefär en tredjedel av alla s.k. brukningsenheter ägs av någon som bor i en annan kommun än där skogen ligger.

Den största delen av den föryngringsavverkade volymen i skogen kommer från ägarkategorin fysiska personer och de flesta av dem förvaltar sin skog i företagsformen enskild näringsverksamhet. Enskilda näringsidkare betalar kommunal inkomstskatt på sina inkomster från skogen och i de fall det är aktuellt även statlig inkomstskatt. Det betyder att skogen skattas där ägaren bor, inte där skogen finns.

3. **Beskatta försäljning av skog där fastigheten finns.** Enskilda näringsidkare som skattar på inkomst från skogen ska göra det i den kommun där skogsfastigheten finns. Vi har gjort en uppskattning på vad det skulle innebära om skogen skattades där den står, inte i ägarens hemkommun. Eftersom det saknas tillräcklig tillgänglig statistik är våra beräkningar gjorda utifrån vissa antaganden.

Om vi utgår ifrån den genomsnittliga skattesatsen på förvärvsinkomster 2023 så skulle skatteintäkterna från fysiska personers slutavverkning av skog kunna vara mellan 2,5–3,2 miljarder kronor. Det skulle motsvara omkring en miljard kronor som omfördelas från ägarens hemkommun till skogslänet. Detta skulle framför allt innebära en omfördelning till de län med en förhållandevis stor andel utboäggande.

Brist på akutsjukvård drabbar människors liv och hälsa

Nedläggningen av akutsjukvården på Sollefteå sjukhus har fått mycket uppmärksamhet, med all rätt. Det är orimligt att fungerande akutsjukvård läggs ner samtidigt som antalet intensivvårdsplatser i Sverige minskar. Under lång tid har bristande statliga resurser resulterat i att kommuner och regioner tvingats kämpa för att få pengarna till vård och omsorg att räcka till. Det behövs ett större statligt ansvar. Det innebär bl.a. att det måste finnas en grundläggande finansiering trots att befolkningsunderlaget sviktar. Styrningen över hälso- och sjukvården ska fortsatt ligga hos regioner och kommuner. Däremot behöver staten ta ett större ekonomiskt ansvar för att kunna garantera hela befolkningen en bra vård.

4. **Skrota nedskärningarna på sjukhuset i Sollefteå.** Vi vill se en samverkan mellan stat och kommun för att säkerställa att akutsjukvården inte behöver lägga ner. Avsätt 23 miljoner kronor vardera så som kommunen föreslagit för att täcka upp för de 46 miljoner som saknas.
5. **Garantera akutsjukvård i hela landet.** Det behövs ett större statligt ansvar för finansieringen av sjukvården. Ett sätt att uppnå det är att förtydliga förväntningarna på sjukvården, det behövs helt enkelt nyckeltal för att inte människor ska dö i onödan på väg till akuten. Det kan handla om akutsjukhusens placering och dimensionering, möjlighet till sjuktransporter av patienter utifrån patientsäkerhet, maximalt avstånd eller tid för att ta sig till akutsjukvård, tillgång till ambulanshelikoptrar då avståndet är för långt och liknande. Vi vill se en normering som ger regionerna ekonomiska och praktiska möjligheter att bedriva den vård som behövs.

Övriga förslag

För en större andel av värdet

6. Höj mineralersättningen betydligt.
7. Ingen markanvändningsutveckling inom gruvdrift eller energisektorn ska ske utan FPIC och hänsyn till lokalsamhället.

För en fungerande arbetsmarknad och bostadsmarknad

8. Topplån för småhus.
9. Ändra nedskrivningsreglerna.
10. Statligt stöd för provboende.
11. Ett rättvist system för arbetskraftsinvandring.
12. Öka antalet utbildningsplatser inom folkhögskolan, den kommunala vuxenutbildningen och yrkeshögskolan.
13. Statligt stöd till förskolor i glesbygd

För en schyst välfärd och offentlig service

14. Förbjud hyrpersonal i vård och omsorg och gör en plan för hur det ska gå till.
15. Skriv av studielån för vårdpersonal i glesbygd.
16. Arbetstidsförkortning för vårdpersonal i Norrland med fokus på glesbygd.
17. Öka antalet servicekontor.
18. Arbetsförmedlingar i hela landet.
19. En statlig strategi för samhällsservice.

För en utbyggd infrastruktur

20. Förstatliga järnvägen.
21. Ge SJ ett samhällsviktigt uppdrag.
22. Norrländskt järnvägspaket.
23. Halvera banavgifterna.
24. Ge gymnasieelever rätt till skolskjuts.
25. En statlig strategi för ökat kollektivt resande på landet.
26. Rusta upp undermåliga vägar.

För en hållbar besöksnäring

27. Förbjud nöjesflyg med helikopter i fjällen.
28. Inför bäddavgifter.

För en rättvis skattepolitik

29. Halvera skatteflyktan.
30. Reglera fly-in, fly-out.

